

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**Кафедра загального землеробства**

# **ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

**(підготовка і захист)**

**Методичні рекомендації для здобувачів ступеня вищої освіти**  
**магістр за спеціальністю 201 – Агрономія**  
**(термін навчання 1 рік та 10 місяців)**

**Кропивницький – 2020**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**Кафедра загального землеробства**

# **ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА**

**(підготовка і захист)**

**Методичні рекомендації для здобувачів ступеня вищої освіти**  
**магістр за спеціальністю 201 – Агрономія**  
**(термін навчання 1 рік та 10 місяців)**

Ухвалено на засіданні кафедри  
загального землеробства  
4 березня 2020 р.,  
протокол №11

**Кропивницький – 2020**

Випускна кваліфікаційна робота підготовка і захист. Методичні рекомендації для здобувачів ступеня вищої освіти магістр за спеціальністю 201 – Агрономія (термін навчання 1 рік та 10 місяців)/укладачі: кандидат біологічних наук, професор Мостіпан М.І., доктор біологічних наук, професор Топольний Ф.П., доктор сільськогосподарських наук, професор Гізбуллін Н.Г., доценти, кандидати с.-г. наук: Кулик Г.А., Сало Л.В., Резніченко В.П., Андрієнко О.О., Шепілова Т.П., Ковальов М.М., кандидат технічних наук, доцент Васильковська К.В.

Рецензент: завідувач кафедри екології та охорони навколишнього середовища, кандидат біологічних наук, доцент – Медведєва О.В.

Загальна редакція: Мостіпан М.І.

Комп'ютерний набір та верстка: Васильковська К.В.

## ВСТУП

Випускна кваліфікаційна робота за спеціальністю 201 - Агрономія у здобувачів кваліфікації магістр з агрономії з терміном навчання 1 рік та 10 місяців являє собою наукову роботу, актуальною відповідно рівню розвитку землеробства. Сукупність результатів, що аналізуються в роботі, повинні засвідчувати про наявність у її автора навичок не лише до науково-аналітичної роботи а й організаторських здібностей до впровадження у виробництво отриманих результатів.

Головним завданням автора є демонстрація рівня кваліфікації, здатність до самостійного наукового пошуку та вирішення конкретно поставленого завдання стосовно конкретних агрокліматичних умов.

Зміст роботи характеризується оригінальністю, унікальністю та достовірністю даних з активним застосуванням математичної статистики та комп'ютерних методик. Він включає таблиці, формули, символи, діаграми, схеми, графіки, фотографії.

Випускна кваліфікаційна робота виконується під керівництвом наукового керівника, а якщо на стику наукових напрямів, або на базі різних організацій, то може мати і консультанта. Науковим керівником може бути доктор наук, професор, або кандидат наук, доцент.

Автор випускної кваліфікаційної роботи працює разом з керівником та консультантом і при узагальненні матеріалів може виступати тільки від імені колективу, або формулює речення так, щоб це не відображалось в особистій оцінці власної роботи.

Випускна кваліфікаційна робота є більш академічною, ніж науковою роботою і вона відображає перш за все освітній рівень випускника вищої школи. Робота свідчить про наявність у випускника навичок та в певній мірі уміння планувати і вести самостійно науково-дослідницьку роботу з подальшим впровадженням результатів у сільськогосподарське виробництво.

Специфіка підготовки здобувачів освітнього рівня магістр за спеціальністю 201-Агрономія полягає в тому, що робота з рослинами погребує повного періоду їх вегетації. Наприклад, для проведення наукового пошуку з озимою пшеницею тривалість однорічного дослідження складає майже рік, а термін навчання магістрів – 1 рік та 10 місяців. Якщо ж вести дослідження з ярими культурами, то їх урожай збирають значно пізніше, ніж закінчується навчання.

В той же час однорічні дані в агрономії не вважаються такими, щоб на їх основі робити вагомі висновки. Результати однорічних дослідів практично не публікують.

Тому для підготовки випускної кваліфікаційної роботи бажаючому вчитися в магістратурі з терміном навчання 1 рік та 10 місяців потрібно визначитися з темою та майбутнім керівником, навчаючись ще на 3<sup>-x</sup> курсах першого бакалаврського рівня.

В період навчання у магістратурі здобувач може провести дослідження фізіологічного, біохімічного, агрохімічного напрямків з вибраної теми. Можна також досліджувати зміну властивостей ґрунту під впливом факторів, що вивчаються, вологості чи структурного стану, властивостей насіння, якості продукції, одержаної в минулі роки тощо. Допускається також виконання випускної кваліфікаційної роботи на основі зібраного статистичного матеріалу виробничої діяльності передового сільськогосподарського підприємства з глибоким аналізом агротехніки, нових технологій вирощування та організації праці в рослинництві.

## **1. Загальні вимоги до виконання магістерської кваліфікаційної роботи**

### **1.1. Тема роботи та її формулювання**

Тема роботи формулюється чітко, в її основу ставлять виконані дослідження під час навчання в магістратурі. Так, наприклад, тема дипломної роботи “Фотосинтетична активність та продуктивність ячменю залежно від густоти рослин” або ж “Агрегатний склад та водний (поживний) режим ґрунту при різних способах обробітку під ячмінь”.

Добре пояснюються процеси при проведенні лабораторних досліджень (вивчають схожість насіння, енергію проростання, реакцію рослин на фактори життя). Можна проводити мікропольові досліді. Вони не потребують великих затрат, їх може спланувати і провести здобувач при консультації керівника. Цікаву інформацію можна одержувати при проведенні дрібноділянкових дослідів.

### **1.2. Суть розділів роботи**

Робота має вступ, огляд літератури, методику дослідження, результати дослідження та їх аналіз, економічна та енергетична оцінка агрозаходів, що вивчали у дослідній роботі, охорона праці при впровадженні даного агрозаходу, а також довкілля в указаній ґрунтово-кліматичній зоні, висновки та пропозиції виробництву, що впливають з наслідків наукового дослідження.

### **1.3. Вступ**

Як правило, дану частину роботи пишуть після того, як написана робота та сформульовані висновки і пропозиції виробництву. У вступі випускної кваліфікаційної роботи подається обґрунтування актуальності вибраної теми. А це поняття може зрозуміти здобувач лише тоді, коли він визначить, що було відомим до початку його досліджень і що йому вдалося доповнити до загальної проблеми.

Вказується також мета та поставлені завдання, формулюються об’єкт та предмет дослідження, метод дослідження, теоретична значимість та прикладна цінність одержаних результатів. Розкривається суть і стан наукової проблеми та її

значення, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Далі подають загальну характеристику роботи в наведеній нижче послідовності.

### **Актуальність теми**

Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі) обґрунтовують актуальність та доцільність роботи для розвитку відповідної галузі науки чи виробництва, особливо на користь Україні.

### **Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами**

Коротко викладають зв'язок вибраного напрямку досліджень з планами організації, де виконана випускна кваліфікаційна робота, а також з галузевими та державними планами і програмами.

### **Мета і завдання дослідження**

Формулюють мету роботи і задачі, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети. Не слід формулювати мету як “Дослідження...”, “Вивчення...”, тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

### **Наукова новизна одержаних результатів**

Подають коротку анотацію нових наукових положень (рішень), запропонованих здобувачем особисто. Необхідно показати відмінність одержаних результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни (вперше одержано, удосконалено, дістало подальший розвиток).

### **Практичне значення одержаних результатів**

В роботі, що має теоретичне значення, треба подати відомості про наукове використання, а в роботі, що має прикладне значення - відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендацій щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію щодо ступеня готовності до використання або масштабів використання.

Необхідно дати короткі відомості про впровадження результатів досліджень із зазначенням назв організацій, в яких здійснена реалізація, форм реалізації та реквізитів відповідних документів.

### **Особистий внесок здобувача**

У випадку використання в роботі ідей або розробок, що належать співавторам, разом з якими були опубліковані наукові праці, здобувач повинен відзначити цей факт з обов'язковим зазначенням конкретного особистого внеску в ці праці або розробки.

### **Апробація результатів роботи**

Вказується на яких наукових з'їздах, конференціях, симпозіумах, нарадах оприлюднені результати досліджень, що включені до роботи.

## **Публікації**

Вказують, у скількох статтях у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах і тезах конференцій, авторських свідоцтвах, періодичній пресі опубліковані результати роботи.

### **1.2.2. Огляд літератури**

Наводиться для підтвердження актуальності теми. Підбирати першоджерела потрібно так, щоб читачу стало ясно, що тема в зоні недостатньо розкрита попередніми дослідниками і тому потребує додаткових досліджень. Огляд літератури показує рівень ознайомлення автора з спеціальною літературою, його вміння систематизувати джерела, критично їх аналізувати, оцінювати висновки, зроблені іншими дослідниками, виділяти головне в сучасному стані теми, що опрацьовується. Матеріал огляду систематизують в логічному зв'язку та послідовності. Тут потрібно наводити тільки той матеріал, який відноситься до обраної теми, а не все те, що вдалося прочитати автору.

Часто автори робіт оцінюють огляд літератури за кількістю задіяних першоджерел від теми. Вважається, що список у 60-80 використаних джерел є достатнім. Проте це не означає, що на всі ці першоджерела потрібно зробити посилання в огляді літератури. Чітке формулювання огляду літератури може включати і 20 першоджерел, але в аналізі власних досліджень тоді потрібно використати ще додатково 40-60. В огляді літератури здобувач підкреслює основні етапи розвитку наукової думки за своєю проблемою. Стисло, критично висвітлюючи роботи попередників, здобувач повинен назвати ті питання, що залишились невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме стосовно необхідності проведення досліджень у даній галузі.

Від формулювання наукової проблеми та доказу того, що частина проблеми, яка є темою даної випускної кваліфікаційної роботи ще не розкрита, логічно перейти до формулювання мети дослідження і вказати конкретні завдання, які потрібно вирішити в зв'язку з поставленою метою.

### **1.2.3. Умови проведення та методи наукових досліджень**

Особливістю наукового пошуку в агрономії є те, що фактори життя рослин постійно знаходяться в динаміці. Фактори, які піддаються дослідженню, залежать від факторів, що не вивчаються. Так, наприклад, якщо вивчають строки сівби озимої пшениці, то не знають строків припинення вегетації, які можуть настати за 2 тижні раніше середніх багаторічних, або на 2 тижні пізніше. Тому основним параметром для вивчення стають календарні строки. А умови погоди фіксуються щоденно, або подекадно, тобто точно фіксується, температура, вологість повітря, опади та інші параметри погоди, якщо вони мають відношення до досліду. Можуть фіксуватися

також кількість дощів, днів з опадами, ясних та похмурих днів, годин роси, суховії, градобіи, інтенсивність дощу, зливи тощо.

До умов проведення досліджень відноситься також характеристика ґрунту. Відмічають повну назву ґрунту, його агрохімічну характеристику, а при необхідності - фізичні та хімічні властивості, еродованість.

Якщо проводиться польовий дослід, то відмічають місце розташування дослідів, в якому напрямі схил, як розміщуються ділянки стосовно сторін світу.

Метеорологічні умови потрібно наводити, порівнюючи з багаторічними даними, узагальнюючи за періодами, а саме: зима, весна, літо, осінь. Можна аналізувати погоду і за фазами розвитку культури.

Характеризуючи умови проведення дослідження, не вдаються до аналізу їх впливу на ріст і продуктивність культури. Для цього є розділ, де наводяться результати дослідження. Саме там потрібно пов'язати погодні умови з результатами, одержаними в досліді. В даному розділі аналіз потрібно дати стосовно середніх багаторічних величин, тобто показати наскільки погодні умови років проведення дослідів були типовими для даної зони, або відрізнялися.

Методику проведення дослідів та аналізу одержаних результатів подають конкретно, не вдаючись до їх аналізу, але посилаючись на відповідні джерела літературні.

Важливим є подання повної характеристики культури, що вивчається. Насамперед охарактеризувати сорт чи гібрид, де і яким шляхом одержано, якого напрямку за продуктивністю, якістю, період вегетації, відношенням до умов зовнішнього середовища.

Вказується повна характеристика насінневого матеріалу, схожість, клас, репродукція, місце вирощування тощо.

В повному обсязі наводяться дані про методики, що використані в дослідженнях. Наприклад, якщо проводили визначення висоти рослин злакової культури в динаміці, то потрібно відзначити як вимірювали висоту рослин в період кушіння і колосіння (від і до яких крайніх точок), які при цьому взято рослини, який порядок вибору рослин, скільки рослин вимірювали у повторенні та у варіанті, в які дати та фази розвитку.

Чітко і конкретно подають порядок відбору зразків для аналізів, порядок збирання врожаю, переведення врожаю до стандартної вологості та чистоти.

Методики, якими автор роботи не користувався, але наводить результати, і вони є загальноприйнятими, не розшифровуються. Наприклад, при наведенні даних про ґрунт, використовують матеріали інституту охорони ґрунтів України. В такому випадку пишуть: "За даними Кіровоградської філії Інституту охорони ґрунтів України (2019 р.) в ґрунті вміст рухомих форм фосфору і калію (за Чириковим) складає... мг/кг". Або так: "Вміст в ґрунті рухомих форм фосфору та калію визначали за Чириковим". Якщо ж автор сам визначав вміст рухомого фосфору та

калію за Чириковим, то потрібно написати як відбирали зразки ґрунту - польового зразка, лабораторного зразка та аналітичного зразка і повний хід аналізу.

Дослідження проводяться за методиками, які можна обробляти статистично на персональному комп'ютері. Вказується методика, яка використана в статистичному аналізі.

В другому розділі, як правило, обґрунтовують вибір напрямку досліджень, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки, розробляють загальну методику проведення наукових досліджень. В теоретичних роботах розкривають методи розрахунків, гіпотези, що розглядають, в експериментальних - принципи дії і характеристики розробленої апаратури, оцінки похибок вимірювань.

#### **1.2.4. Результати дослідження та їх аналіз**

Дана частина випускної кваліфікаційної роботи характеризує суть дослідження автора. Її оформляють окремими пунктами. Доцільно окремо виділити фенологію, урожайність та структуру врожаю, якісні показники урожаю, якщо вивчали зміну властивостей ґрунту, то їх також подають окремим пунктом.

Наприклад, вивчали роль окремих агротехнічних заходів при вирощуванні сільськогосподарської культури, то потрібно спочатку аналізувати біометрію, в наступному підрозділі урожайність та структуру врожаю, окремим підрозділом характеризують якість урожаю.

Результати дослідження наводять, використовуючи різні підходи. Добре читається робота, якщо в ній багато наглядного матеріалу - фотографій, графіків, діаграм. Таблиці, що несуть велику інформацію, переносять в додаток, а в тексті наводять лише те, що чітко характеризує залежність, яку вивчають.

Експериментальний матеріал обробляють статистично, бажано на ЕОМ, під таблицями наводять результати математичної обробки. В тексті під час аналізу посилаються на результати математичної обробки, підкреслюючи істотні чи не істотні зміни проходять під впливом фактору, який вивчається. Таблиці результатів математичної обробки заносять до додатків.

За результатами кожного малюнка чи таблиці (одержаних наукових досліджень) роблять висновок.

Кожен пункт даного розділу розпочинається оглядом літератури із даного питання. Далі наводяться дані власних досліджень, вказується чи узгоджуються дані з даними літератури, пояснюється причина, що викликала зміни у показниках і робиться висновок. Такий аналіз потрібно робити у кожному конкретному дослідженні.

Наукові дослідження в агрономії потрібно наводити і пояснювати в інтерпретації окремих фактів за роками, а не навпаки. Потрібно кожне окреме спостереження показати за окремі роки, пов'язати з погодними умовами і в середньому за роки досліджень, а не всі дослідження за один рік, після за другий і, на кінець – за 2 роки в середньому.

### **1.3.Економічна та енергетична оцінка застосування агротехнічного заходу (записують конкретно якого заходу)**

При оцінці рекомендованого заходу потрібно його виділити із агротехніки вирощування культури. Наприклад, якщо оцінюються варіанти з добривами, гербіцидами, способами обробітку ґрунту, збирання врожаю тощо, є контрольний варіант, тобто фон, на якому оцінюються дослідні варіанти.

Для економічної оцінки конкретного варіанту визначають затрати, пов'язані з даним агрозаходом і порівнюють їх з контролем, або фоновим варіантом. Аналогічно оцінюють одержану додаткову продукцію. Відношення додаткового чистого доходу до додаткових витрат, пов'язаних з новим агрозаходом, виражене у процентах характеризує рівень рентабельності заходу.

Якщо вивчаються технології, то для визначення їх економічної ефективності потрібно скласти технологічну карту, визначити затрати, собівартість продукції, а після оцінки продукції за реалізаційною ціною - чистий прибуток та рівень рентабельності.

Часто в агрономії користуються таким економічним показником, як окупність. Так визначають окупність 1 кг NPK прибавкою врожаю, або 1т органічних добрив. Цей показник дає орієнтацію на доцільність застосування добрив при їх бартерному придбанні. Але тут потрібно враховувати, що добрива підвищують родючість ґрунту і їх дія проявляється протягом декількох років, тому визначена прибавка врожайності однієї культури - це тільки частка від загальної дії добрив.

Економічну оцінку доцільно доповнити енергетичною оцінкою рекомендованих агрозаходів. У такому разі визначають трату енергії на агрозахід і порівнюють її з енергією у додатковій продукції.

### **1.4.Охорона праці та довкілля в зв'язку з застосуванням рекомендованих агрозаходів у випускній кваліфікаційній роботі (вказується яких заходів, виконується за індивідуальним завданням та під керівництвом консультанта)**

Звернути увагу на нормативні правила охорони праці та техніки безпеки при впровадженні заходів, які рекомендує автор випускної кваліфікаційної роботи.

Обґрунтувати вплив агрозаходу, що пропонує автор роботи для впровадження у виробництво, на навколишнє середовище. Показати роль культури, що вивчається, сівозміни, процесів агротехніки, застосування добрив, агрохімікатів, важких агрегатів у виробництві на родючість ґрунту та довкілля, якість одержаної продукції рослинництва. Організація механізованих робіт, що забезпечують зменшення травмування природної фауни та інші питання.

### **1.5.Висновки та пропозиції виробництву**

Викладають найбільш важливі наукові та практичні результати, одержані в роботі, які повинні містити формулювання розв'язаної наукової проблеми (задачі), її

значення для науки і практики. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів.

В першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання, далі у висновках розкривають методи вирішення поставленої в роботі наукової проблеми (задачі), їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями.

У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх використання.

Висновки наводять узгоджено з пунктами досліджень. При цьому вони конкретизуються отриманими показниками. Якщо пишуть збільшення величини, вказують конкретні умови, при яких вона збільшується і межі збільшення чи навпаки.

У пропозиції виробництву вказується, що пропонується, в яких умовах потрібно застосувати і який ефект може бути досягнуто при впровадженні.

## **2. Структура кваліфікаційної роботи**

Зміст подають на початку роботи. Він містить заголовки та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел та ін.

**Вступ** - до 5 сторінок.

**Розділ 1.** - Огляд літератури (вказати конкретно з якого питання) – 20-30 сторінок. Розпочинати розділ із значення та біології культури.

**Розділ 2.** - Умови проведення та методика наукових досліджень – 5-15 сторінок.

**Розділ 3.** - Результати досліджень та їх аналіз (вказати конкретно про що наводиться матеріал дослідження) – 30-40 сторінок.

**Розділ 4.** - Економічна та енергетична оцінка результатів дослідження (вказати конкретно якого дослідження) – 10-15 сторінок.

**Розділ 5.** - Охорона праці та довкілля в зв'язку з астосуванням рекомендованих агрозаходів у дипломній роботі (вказати конкретно з чого охорона праці та довкілля)

**Висновки і пропозиції виробництву** – до 2 сторінок.

**Список використаних джерел** (40-80 за кількістю).

**Додатки** (результати математичної обробки отриманих досліджень, деякі проміжні матеріали, які можуть перенавантажувати основний текст роботи та інші матеріали).

### 3. Правила викладу та оформлення роботи

#### 3.1 Титульна сторінка

Міністерство освіти і науки України  
Центральноукраїнський національний технічний університет  
Агротехнічний факультет  
Кафедра загального землеробства

«Допущено до захисту»

Завідувач кафедри загального землеробства, к.б.н.,  
професор

\_\_\_\_\_ Мостіпан М.І.

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2020 р.

## **ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА** **за ступенем вищої освіти «Магістр»**

на тему

**Вплив способів застосування регуляторів росту на  
продуктивність ячменю ярого в Степу України**

Виконав студент \_\_ курсу групи АГ-17 М-1,9  
спеціальності 201 «Агрономія»

\_\_\_\_\_ Заржинський М.М.

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2020 р.

Керівник, к.б.н., доцент

\_\_\_\_\_ Соловейко В.К.

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2020 р.

Рецензент

\_\_\_\_\_ Казначєєва М.С.

« \_\_\_\_ » \_\_\_\_\_ 2020 р.

### 3.2 Загальні вимоги до оформлення роботи

Роботу друкують машинописним способом або за допомогою комп'ютера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 через два міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці. Мінімальна висота шрифту 1,8 мм. Можна також використати папір формату А3 і подати таблиці та ілюстрації на таких аркушах.

Обсяг роботи на здобуття ступеня вищої освіти магістр зі спеціальності 201 – агрономія з терміном навчання 1 рік та 10 місяців становить не більше 100 сторінок.

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве - не менше 20 мм, праве - не менше 10 мм, верхнє - не менше 20 мм, нижнє - не менше 20 мм.

Потрібно, щоб шрифт друку був чітким, стрічка - чорного кольору середньої жирності, щільність тексту однакова на всіх сторінках.

Вписувати в тексті окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки чорнилом, або пастою не рекомендується. виправляти описки та неточності можна шляхом вклеювання тексту заздалегідь набраного таким же способом, як набрана робота. При цьому щільність вписаного тексту повинна бути такою ж, як основного тексту. Заклеювати цілі речення та абзаци не рекомендується, такі сторінки потрібно передрукувати.

Роздруковані на ЕОМ програмні документи відповідають формату А4 (мають бути розрізаними). їх включають до загальної нумерації сторінок роботи і розміщують, як правило, в додатках.

Заголовки структурних частин “ЗМІСТ”, “ВСТУП”, “РОЗДІЛ”, “ВИСНОВКИ”, “СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ”, “ДОДАТКИ” друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів друкують малими літерами (крім першої великої) з абзацного виступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують малими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці заголовка надрукованого в підбір до тексту, ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за виключенням заголовка пункту) та текстом дорівнює 3-4 інтервалам.

**Нумерація.** Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів підпунктів, малюнків, таблиць, формул, подають арабськими цифрами без знака №.

Першою сторінкою є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. На сторінках завдання, змісту, вступу, номер сторінки не ставлять, але в нумерації враховують.

Номер розділу ставлять після слова “РОЗДІЛ”, після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу. Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового

номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу стоїть крапка, наприклад: “2.3.” (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують в межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера також ставлять крапку, наприклад: “1.3.2.” (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім, в тому ж рядку, йде заголовок пункту. Пункт може бути без заголовка.

Підпункти нумерують в межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

**Ілюстрації** (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, малюнок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або у додатках.

Ілюстрації позначають словом “Рис.” і нумерують послідовно в межах розділу, за виключенням ілюстрацій, поданих у додатках.

В роботі слід застосовувати не лише штрихові, а і кольорові ілюстрації та оригінали фотознімків. Фотознімки (світлини) розміром меншим за формат А4 наклеюють на стандартні аркуші білого паперу формату А4. Клей наносять тонким шаром вузькою стрічкою тільки на лівий бік світлини.

Ілюстрації мають суцільну в роботі нумерацію, назву, яку розміщують після номера ілюстрації. При необхідності, ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (підрисунковий текст).

Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

**Таблиці.** Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу. Над заголовком таблиці у правому куті розміщують напис “Таблиця” із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: “Таблиця 1.2” (друга таблиця першого розділу).

Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При переносі частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово “Таблиця” і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова “Продовження табл. ...” і вказують номер таблиці, наприклад: “Продовження табл. 1.2”.

Кожна таблиця має назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово “Таблиця” починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Цифровий матеріал, як правило, оформляється у вигляді таблиць, таким чином, щоб її можна було читати без повороту.

Заголовки граф починаються з великих літер, підзаголовки - з малих, якщо вони складають одне речення із заголовком та з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 1,8 мм. Графу з порядковими номерами рядків до таблиці включати можна, якщо це варіанти, в інших випадках не потрібно.

Таблиця 1

Назва таблиці				
Головка				
Рядки				
Боковик (заголовки рядків)		Графи (колонок)		

Заголовки граф  
Підзаголовки  
граф

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті, переплетеного блоку роботи, а поперечні з поворотом за годинниковою стрілкою. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш. Таблицю з великою кількістю граф можна розділяти на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в другому випадку - боковик. Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінювати лапками; якщо з двох або більше слів їх потрібно повторювати.

**Формули.** В роботі (якщо формул більше однієї) нумерують в межах розділу. Номер формули складається з номера розділу і порядкового номера формули в розділі, між якими ставлять крапку. Нумери формул пишуть біля правого поля аркуша на рівні відповідної формули в круглих дужках, наприклад: (3.1.) (перша формула третього розділу).

Примітки до тексту і таблиць в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо на даній сторінці приміток більше однієї, то після слова “Примітка” ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки: 1. ...

2. ...

Якщо примітка одна, то її не нумерують і після слова “Примітка” ставлять крапку.

**Посилання.** При написанні роботи здобувач дає посилання на джерела, матеріали або окремі результати які наводяться в роботі, або на ідеях і висновках яких розробляються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися потрібно на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, який не включено до останнього видання. Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посилання необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке дано посилання в роботі.

Посилання в тексті роботи на джерело слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад: ” ... у працях Карасюка О.М. [6,7] ...”. Можна посилатися тільки на номер джерела у списку “За даними авторів [6, 8, 9] ...”. Рекомендується в основному тексті або у заключних абзацах розділів давати посилання на особисті наукові праці здобувача.

Посилання на ілюстрації роботи вказують порядковим номером ілюстрації, наприклад: “рис. 1.2”.

Посилання на формули роботи вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад”... у формулі (2.1)”.

На всі таблиці роботи потрібно робити посилання в тексті, при цьому слово “таблиця” в тексті пишуть скорочено, наприклад: “...в табл.1.2.”.

У повторних посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово “дивись”, наприклад: “див.табл.1.3.”

На всі матеріали додатків, крім матеріалів математичної обробки, посилаються в основному тексті роботи.

**Список використаних джерел.** Джерела в науковій літературі розміщують в списку одним із таких способів: в порядку появи посилань у тексті (рекомендований кафедрою для даних випускних кваліфікаційних робіт) та в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, в хронологічному порядку.

Відомості про джерела, які включені до списку, необхідно давати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць. Приклад оформлення відомостей подано у формі нижче.

**Додатки.** Додатки оформляють як продовження роботи на наступних її пронумерованих сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті роботи.

Якщо додатки оформляють на наступних сторінках роботи, кожен такий додаток починається з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично, відносно тексту,

сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово “Додаток” і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, ї, И, О, Ч, Ъ, наприклад, додаток А, додаток Б і т. ін. Один додаток позначається як додаток А.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатку (літеру) і крапку, наприклад, А.2 - другий розділ додатка А; В.3.1. - підрозділ 3.1. додатка В.

Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка. Формула (А.1) - перша формула додатка А.

### **3. Підготовка до захисту**

Роздруковану, вчитану роботу, підписує викладач, що відповідає за нормоконтроль, переплітають у тверді палітурки. Автор на титульній сторінці роботи ставить свій підпис і віддає науковому керівнику з відзивом організації де виконана робота та результатами впровадження і іншою документацією, яка має відношення до даної роботи (завдання для виконання роботи, лист з організації де виконувалася робота, відзив з тієї ж організації, копію наукової статті тощо). Науковий керівник пише відзив на роботу, характеризує новизну, практичне значення, та відповідність її вимогам, дає характеристику здобувачу і не пізніше як за 10 днів до захисту передає роботу з супроводжуючою документацією завідувачу кафедри. Завідувач кафедри після ознайомлення з відзивом керівника роботи та з розділами роботи, визначає її відповідність вимогам і виносить на засідання кафедри питання щодо рекомендації випускної кваліфікаційної роботи до захисту. Якщо робота не відповідає вимогам, то на засідання кафедри виноситься рішення щодо усунення недоліків.

Після позитивного рішення кафедри щодо рекомендації випускної кваліфікаційної роботи до захисту завідувач кафедри призначає рецензента і направляє її на зовнішнє рецензування. З рецензією та відзивом керівника робота поступає в екзаменаційну комісію для захисту.

На засідання комісії здобувач приносить наглядний матеріал (таблиці, зразки рослин, слайди та ін.) який допомагає йому пояснити результати виконаної роботи. Голова комісії надає час для доповіді в який потрібно вкластися здобувачу в процесі доповіді. Після доповіді від комісії, а також від присутніх слухачів поступають питання на які здобувач дає відповіді. Після цього виступають науковий керівник та опонент від комісії. Результати захисту підводять на закритому засіданні екзаменаційної комісії.

Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015

<b>Книги</b>	
Приклади	Однотомні видання
Один автор	<p>Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади: монографія. Харків: Право, 2005. 304 с.</p> <p>Краснова М. В. Договори в екологічному праві України: навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта, 2012. 216 с. Кузніченко С. О. Закон України "Про правовий режим надзвичайного стану": наук.-практ. комент. / Одес. держ. ун-т внутр. справ. Харків: Право, 2015. 164 с.</p> <p>Тертишник В. М. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: із змін. та допов. на 12 берез. 2016 р. 12-те вид., допов. і переробл. Київ: Правова єдність, 2016. 810 с. Johnson L. K. Bombs, bugs, drugs and thugs: intelligence and America's quest for security. New York; London: New York University Press, 2000. 326 p.</p>
Два автори	<p>Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с.</p> <p>Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах: практич. посіб. Харків: Право, 2011. 136 с.</p> <p>Петришина М. О., Петришин О. А. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування: наук. доп. / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. будва та місц. самоврядування. Харків: Право, 2016. 44 с. (Серія "Наукові доповіді").</p>
Три автори	<p>Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2011. 312 с.</p> <p>Сичевський В. В., Харитонов Є. І., Олейніков Д. О. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / Служба безпеки України. Харків: Право, 2016. 232 с. (Бібліотека слідчого).</p> <p>Helfer M. E., Kempe R. S., Krugman R. D. The battered child. 5th ed. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1997. 700 p.</p>
Чотири і більше авторів	<p>Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження: монографія. Харків: Юрайт, 2013. 288 с.</p> <p>Коллективні політичні права і свободи людини та громадянина в Україні: проблеми теорії та практики: монографія / Є. І. Григоренко та ін.; Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. Харків: [б. в.], 2013. 352 с.</p> <p>The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R.</p>

	G. Hubbard et. al. New York, NY: Columbia University Press, 2010. 256 p.
Автор(и) та редактор(и)/упорядник(и)	<p>Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України: навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 624 с.</p> <p>Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків: Право, 2011. 656 с.</p> <p>Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід і перспективи для України: монографія / відп. ред. В. М. Геєць. Київ: УБС НБУ, 2008. 369 с.</p> <p>Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY: Anchor, 2000. 680 p.</p>
Автор(и) та перекладач(і)	Laplace P. S. A philosophical essay on probabilities / trans.: F. W. Truscott, F. L. Emory. Original work published 1814. New York, NY: Dover, 1951. 196 p.
Без автора	<p>Галузева економічна політика держави: проблеми правового забезпечення: колект. моногр. / за наук. ред. Д. В. Задихайла. Харків: Юрайт, 2013. 520 с. (Серія "Наукові праці кафедри господарського права Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого"; т. 1).</p> <p>Конституція України: наук.-практ. комент. / редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2012. 1128 с.</p> <p>Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / ред. М. І. Хавронюк. Київ: Дакор, 2016. 496 с.</p> <p>Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ: Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>Правове виховання в сучасній Україні: монографія / за заг. ред.: В. Я. Тацій, А. П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2013. 440 с.</p> <p>Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 30 верес. 2016 р. Київ: Нац. акад. прокуратури України. 2016. 432 с.</p> <p>Twenty-four hours a day. Miami, FL: BN Publishing, 2010. 400 p</p>
<b>Багатотомні видання</b>	
	<p>Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2016. Т. 1: Історія держави і права України. 848 с.</p> <p>Енциклопедія історії України: у 10 т. / НАН України, Ін-т історії України. Київ: Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>Кримінальне право України. Загальна частина: підручник: у 2 т. / за ред.: В. В. Сташис, В. Я. Тацій. 4-те вид., переробл. і допов.</p>

	<p>Харків: Право, 2010. Т. 1. 456 с.</p> <p>Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. / ред. О. В. Стовба. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.</p> <p>Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. наук України. Харків: Право, 2009. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяка. 576 с.</p>
<b>Інші видання</b>	
Автореферати дисертацій	<p>Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.</p> <p>Лісов О. С. Новітня вітчизняна історіографія створення та діяльності розвідки і контррозвідки України у 1917-1991 роках: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 20.02.22 / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського. Київ, 2017. 20 с.</p>
Дисертації	<p>Сокурєнко В. В. Публічне адміністрування сферою оборони в Україні: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2016. 573 с.</p> <p>Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.</p> <p>Bryant V. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.</p>
Архівні документи	<p>Лист Голови Співки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Співки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. // ЦДАГО України (Центр. держ. архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64, 64 зв., 71.</p> <p>Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки // ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8-12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1-3.</p> <p>Наукове товариство ім. Шевченка // Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1-7.</p>
Патенти	<p>Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G 21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p> <p>Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p>
Препринти	<p>Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-</p>

	методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт / НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	<p>ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107- 1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ 3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ: Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Бібліографічні показники	<p>Володимир Володимирович Сташис: (до 85-річчя від дня народж. та 60-річчя наук.-пед. і громад. діяльності) / Нац. акад. прав. наук України; упоряд.: В. І. Борисов, В. І. Тютюгін, Л. М. Демидова. Харків: Право, 2010. 108 с. (Біографія і бібліографія вчених-правознавців).</p> <p>Лисодєд О. В. Бібліографічний довідник з кримінології (1992–2002) / ред. О. Г. Кальман. Харків: Одіссей, 2003. 128 с.</p> <p>Систематизований показник матеріалів з питань адміністративної реформи, опублікованих у Віснику Національної академії державного управління за 1997– 2005 роки / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; уклад.: О. О. Бабінова, О. Г. Белінська. Київ: Вид-во НАДУ, 2006. 11 с.</p>
Каталоги	<p>Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.</p>
<b>Частина видання</b>	
Розділ книги	<p>Даньшин І. М. Злочини проти громадського порядку та моральності. Кримінологія. Загальна та Особлива частини: підручник / ред. В. В. Голіна. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків: Право, 2009. Розд. 15. С. 138–145.</p> <p>Тацій В. Я. Повертаючись до питання боротьби зі злочинами у сфері приватизації. Тацій В. Я. Вибрані статті, виступи, інтерв'ю. Харків: Право, 2010. С. 221-229.</p> <p>Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: монографія / за ред.: О. В. Козаченко, Є. Л. Стрельцов. Миколаїв: Іліон, 2016. С. 87–109.</p> <p>O'Neil J. M., Egan J. Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. Gender issues</p>

	across the life cycle / Ed. B. R. Wainrib. New York, NY: Springer, 1992. P. 107–123.
Тези, доповідь	<p>Боднар Т. В. Договір про закупівлю: особливості укладання і забезпечення. Актуальні проблеми приватного права: договір як правова форма регулювання приватних відносин: матеріали наук.-практ. конф., присвяч. 95-й річниці з дня народж. В. П. Маслова (Харків, 17 лют. 2017 р.). Харків: Право, 2017. С. 7-9.</p> <p>Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні: матеріали ХХІІ Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 трав. 2009 р.). Харків, 2009. С. 47-49.</p> <p>Шаповал В. Свобода та "природні права" людини як основа людського виміру права. Антропология права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи): матеріали першого всеукр. круглого столу, м. Львів, 16-17 верес. 2005 р. Львів: Край, 2006. С. 286–295.</p> <p>Wu C. K., Makhlof M. M. Predicting the response of Aluminium casting alloys to heat treatment. Light Metals 2011: Proceedings of the technical sessions presented by the TMS Aluminium Committee at the TMS 2011 Annual Meeting &amp; Exhibition, San Diego, California, USA, 27 February – 3 March, 2011. Hoboken, NJ: Wiley, 2011. P. 834–836.</p>
Стаття з довідкового видання	<p>Ріяка В. О. Декларація митна. Юридична енциклопедія. Київ: Укр. енцикл., 1998. Т. 2. С. 29.</p> <p>Bergmann P. G. Relativity. The New Encyclopedia Britannica. Chicago, IL: Encyclopedia Britannica, 1993. Vol. 26. P. 501-508.</p>
Стаття з продовжуваного видання	<p>Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання екологічної кризи в епоху глобалізації. Проблеми законності. Харків, 2013. Вип. 123. С. 65-77.</p> <p>Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу: українські реалії. Вісник Національної академії правових наук України. Харків, 2010. № 2. С. 28-39.</p> <p>Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. Держава і право. Юридичні науки. Київ, 2016. Вип. 72. С. 152-166.</p>
Стаття з періодичного видання (журнал, газета)	<p>Кулак Н. В. Актуальні питання правового статусу добровольчих формувань в Україні. Часопис Київського університету права. 2016. № 4. С. 84-88.</p> <p>Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. Право України. 2009. № 10. С. 57-60.</p> <p>Benjamin A. C. The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. Journal of Higher Education. 1960. Vol. 31, No. 9. P. 471-480.</p>

	<p>Середа М. Мирні зібрання: практика адмін. судів 2015 р. Юридичний вісник України. 2016. 12-18 лют. (№ 6). С. 5. Тацій В. Я., Тютюгін В. І., Пономаренко Ю. А. Виклики сучасності і кримінальне право. Голос України. 2016. 29 січ. (№ 16). С. 6–7.</p> <p>Itzkoff D. A touch for funny bones and earlobes. New York Times. 2010. March 31. P. C1.</p>
Рецензії	<p>Биков О. Нагальність оптимального міжнародно-правового врегулювання глобальних біоетичних проблем сучасності. Віче. 2016. № 1/2. С. 20–21. Рец. на кн.: Третьякова В. Г. Міжнародно-правове регулювання глобальних біоетичних проблем: монографія. Київ: Кондор, 2013. 407 с.</p> <p>Драч О. О. [Рецензія]. Український історичний журнал, 2016. № 1. С. 217–219. Рец. на кн.: Темченко А. І. Традиційні мантичні практики: архаїка знакової системи. Черкаси: ІнтралігаТОР, 2015. 112 с.</p> <p>Csikos R., Garcia E., Worley R. Book Reviews. Journal of Criminal Justice Education. 2010. Vol. 21, No. 1. P. 93–99. Review of the book: Beck E., Britto S., Andrews A. In the shadow of death: Restorative justice and death row families. Oxford, NY: Oxford University Press, 2007. 336 p.</p>
<b>Електронні ресурси</b>	
Приклади	<p>Аналіз стану здійснення судочинства в 2015 році (за даними судової статистики). Верховний Суд України: офіц. веб-сайт. URL: <a href="http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282">http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/D7F9F72E78DA88ECC2257F730036F282</a> (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Гетьман Є. А. Підзаконні нормативно-правові акти органів виконавчої влади України та іноземних держав: порівняльна характеристика. Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: <a href="http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302">http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/66302</a> (дата звернення: 17.06.2016).</p> <p>Карнаух Б. П. Тлумачення договору: короткий нарис із наднаціональної і транснаціональної точок зору. Проблеми законності. 2016. Вип. 135. С. 39-51. DOI: <a href="http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852">http://dx.doi.org/10.21564/2414-990x.135.83852</a>.</p> <p>Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні: монографія. Харків; Костянтинівка, Сектор "С" АТО : Юрайт, 2016. 116 с. URL: <a href="http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016_mon.pdf">http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016_mon.pdf</a> (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Colletta L. Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. Journal of Popular Culture. 2009. Vol. 42, No. 5. P. 856–874. DOI: 10.1111/j.1540-5931.2009.00711.x.</p> <p>Feminism. Encyclopædia Britannica online. URL: <a href="http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism">http://www.britannica.com/EBchecked/topic/724633/feminism</a>.</p>

	<p>Trammell A. Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. Meaningful Play 2010: October 21–23, 2010, East Lansing, MI. URL: <a href="http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf">http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf</a> (Last accessed: 17.03.2017).</p>
<p><b>Законодавчі та нормативні документи</b></p>	
<p>Приклади</p>	<p>Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.</p> <p>Конституційний Суд України: рішення, висновки / відп. ред. А. С. Головін; уклад.: К. О. Пігнаста, О. І. Кравченко. Київ: Логос, 2011. Кн. 10. 431 с.</p> <p>Правова основа діяльності органів державної влади: зб. нормат. актів / упоряд. П. М. Любченко. Харків: ФІНН, 2010. 303 с.</p> <p>Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2-4.</p> <p>Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389- VIII. Голос України. 2015. 10 черв. (№ 101). С. 4.</p> <p>Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (у ред. наказу від 26.12.2012 р. № 1950/5). Офіційний вісник України. 2013. № 3. Ст. 91.</p> <p>Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.</p> <p>Про порядок класифікації надзвичайних ситуацій: постанова Каб. Міністрів України від 15.06.1998 р. № 1099. Офіційний вісник України. 1998. № 28. Ст. 1062.</p> <p>Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. Дата оновлення: 12.03.2017. URL: <a href="http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page">http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page</a> (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16.09.2014 р. № 1678-VII. Законодавство України: база даних / Верхов. Рада України. URL: <a href="http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18">http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18</a> (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: від 15.09.2016 р. № 5132. Законотворчість: база даних / Верхов. Рада України. URL:</p>

<p><a href="http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035">http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035</a> (дата звернення: 17.03.2017).</p> <p>Ухвала апеляційного суду Полтавської області від 27 серпня 2014 р., судова справа № 551/818/14-к. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <a href="http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992#">http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41131992#</a> (дата звернення: 17.06.2016).</p> <p>Case of Benham v. The United Kingdom (Application no. 19380/92): Judgment European Court of Human Rights, 10 June 1996. HUDOC / European Court of Human Rights. URL: <a href="http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57990">http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57990</a> (Last accessed: 17.03.2017).</p>
---

Додаток А

### Приблизні критерії визначення реальності випускних кваліфікаційних робіт

Критерії оцінки	Підтверджуючий документ	Примітка
Робота є розвитком НДРС і має рішення актуальних задач. За матеріалами роботи підготовлена заявка на винахід, наукова стаття або участь в міжвузівському конкурсі, зроблена доповідь на науковій конференції, зроблено експонат на виставку	Екземпляр роботи, виписка засідання кафедри, довідка про участь у виставці	Матеріали зберігаються на кафедрі. Студент може бути автором та співавтором
Робота виконана на замовлення господарства або підприємства і містить шляхи вирішення практичного питання.	Довідка господарства чи підприємства про запровадження, або прийняття до запровадження результатів розробки	Довідка зберігається на кафедрі. Бажано мати результати економічного ефекту.
Робота забезпечує вирішення наукової проблеми, над якою кафедра працює	Довідка, яку підписав керівник роботи і завідувач кафедри про практичне використання результатів роботи студента.	Довідка зберігається на кафедрі
Робота виконана за завданням кафедри і впроваджена в навчальний процес	Довідка про запровадження в навчальний процес	Довідка зберігається на кафедрі

Додаток Б  
Ректорові Центральноукраїнського  
національного технічного університету

---

(Прізвище та ініціали )

### ЗАЯВКА

Адміністрація агрофірми "Світанок" просить дозволити студенту КДТУ Цимбаревичу Андрію Михайловичу, що навчається за спеціальністю 201 – агрономія, виконати випускню кваліфікаційну роботу на тему: "Вплив строків сівби сорісу на врожайність і якість зерна в північному Степу України".

Голова агрофірми "Світанок" \_\_\_\_\_  
(підпис) (прізвище)

Ректорові Центральноукраїнського  
національного технічного університету

---

(Прізвище та ініціали )

Довідка про впровадження (прийняття до впровадження) розробок  
дипломного проектування у виробництво

Адміністрація (керівництво, правління) асоціації "Зоря" Новоукраїнського району Кіровоградської області підтверджує, що розробки випускної кваліфікаційної роботи Чижевського Василя Сергійовича на тему "Ефективність строків висіву гречки в умовах Новоукраїнського району Кіровоградської області" запроваджено у виробництво, а саме: сіємо гречку на площі 50 га в два строки - весною в третій декаді квітня середньостиглі та пізньостиглі сорти і поукісно після однорічних трав - ранньостиглі сорти. Це збільшує урожайність порівняно з раніше рекомендованим строком сівби на 1,5 - 2,2 ц/га. Економічний ефект 420 грн/га.

05 травня 2020р.

(Печатка) Директор асоціації "Зоря"

М.В. Чубатюк

Відзив на випускну кваліфікаційну роботу  
здобувача Центральноукраїнського національного технічного університету  
Соловейка Мирона Івановича "Ефективність строків висіву гречки в умовах  
Олександрійського району Кіровоградської області"

Соловейко Мирон Іванович протягом двох років проходив виробничу практику в асоціації "Інгул", а також проводив дослідження, будучи на практиці та на канікулах і вивчав вплив строків висіву гречки на ріст, продуктивність культури та якість зерна. За даними досліджень чітко виявлена залежність врожайності гречки від строків її сівби як в основних так і по укисних посівах.

Рекомендації, підготовлені в випускній кваліфікаційній роботі, обґрунтовані та запроваджуються в господарстві.

Вважаю, що випускна кваліфікаційна робота відповідає сучасним вимогам, а її автор Соловейко М.І. заслуговує присвоєння кваліфікації магістр з агрономії за спеціальністю 201 – агрономія.

05 травня 2020 р.

Директор асоціації

М.В. Слива

М.П.

## А Л Г О Р И Т М

інтегральної оцінки випускної кваліфікаційної роботи

Якість захисту	Теоретичний та методичний рівень досліджень	Тривалість наукових досліджень	Якість оформлення	Якість навчання	Інтегральна оцінка	
1	1	1	1	Не оцінюють	5	
			0	Більше 4	5	
		0	1	1	Більше 4	5
				0	Менше 4	4
			0	1	Більше 4	4
				0	Не оцінюють	4
	0	1	1	Не оцінюють	4	
			0	Більше 4	4	
			0	Менше 4	3	
		0	1	1	Більше 4	4
				0	Менше 4	3
			0	Не оцінюють	3	
0	1	1	1	Не оцінюють	4	
			0	Більше 4	4	
		0	1	1	Менше 4	3
				0	Більше 4	4
			0	1	Менше 4	3
				0	Не оцінюють	3
	0	1	1	Не оцінюють	3	
			0	Більше 4	3	
			0	Менше 4	2	
		0	1	1	Більше 4	3
				0	Менше 4	2
			0	Не оцінюють	2	